

HÜKÜMLÜN TANIMI - KİSİMLARI

TEKLIFI HÜKÜM

* Farı'ın mütelleften bir fiili yapmasını ya da yapmamasını istemesi veya serbest bırakması.

Mütelleften bir fiili;

i	Kesin ve bağılayıcı bir şekilde istemesine ilişkin hitabı "icab"
yapmasını	→ fiil "farz - vacib"
K	Kesin olmayan bir şekilde istemesine ilişkin hitabı "nedb"
yapmasını	→ fiil "mendub"
T	Kesin bir şekilde yapmamasını istemesi hitabı "tahrim"	→ fiil "haram"
Z	Kesin olmayan bir şekilde yapmaması istemesi hitabı "kerâhe"	→ fiil "mekruh"
A	Yapıp - yapmama serbest bırakması hitabı "ibâha"	→ fiil "mûbah"

Lisulcülerin
Gruplupuna
Göre

→ Vacib
→ Mendub
→ Haram
→ Mekruh
→ Mûbah

Hanefilere
Göre

→ Farz
→ Vacib
→ Sünnet
→ Natîle
→ Haram
→ Mekruh
→ Mûbah

Firil mukellefin
imkanı dahilinde

VACİB (FARZ)

TEKLİFI HÜKÜM KİSMILARI

- * Yapılması kesin ve bağılayıcı tarzda isteniyor.
- * İktâri ve hafife alınması kûfrî gerektir.
- * Uluçâllerin gruplanması: farz = vacib Hanefî: farz - vacib ayri

Hanefîlere Göre Vacib-Farz Ayrimı

- * Ayrım → Farz: grubunu - delaleti KAT'ı
- Vacib: zanni bir delil ile sabit

FARZ

- grubutikatî: K.K
Mî-Hevatîr-meatûrsünnet
→ iktâri halinde: kûfîr ✓
→ Namaz, zekât, hac ...

VACİB

- ile sabit.
haber-i vahid > zanni delil ile sabit
iktâri: kûfîr X gerektirmez.
→ Fitr-sadakâsi, kurban, N. Fâtihâ

VAKİT AGISINDAN

Mutlak Vacib: Belli vakit X → kefaretler...

Mukayyed Vacib: Belli vakit ✓ → namaz, oruç ...

MUVESSA
'GENİŞ ZAMANLI'

MÜDAYYAK
'DAR ZAMANLI'

ZÜ SEBEHEYN
'MÜSKİL ZAMANLI'
... MÜSKİL konserlit town

→ İnkari halinde: kifür ✓
→ Namaz, zekat, hac ...

İnkari: kifür X perekirmez.
→ Fitr sadakası, kurban, N. Fatiha

VAKIT AGISINDAN

Mutlak Vacib: Belli vakit X → kefaretler...
Mukayyed Vacib: Belli vakit ✓ → namaz, oruc...

MUVESSA 'GENİZ ZAMANLI'

* Vakit hem o vacibe
hem o vacib cinsinden
başa ibadetin yapılmasına
imkon tanıyacak penzalikte
Örn: ♂ Vakit namaz

* Kendine özel niyet perekir.

MUDAYYAK 'DAR ZAMANLI'

* Vakit sadece bu
vacibin yapılmasına
imkon veriyorsa
Örn: Ramazan orucu

* Özel niyet X
Mutlak orucu niyeti ✓

ZÜT SEBEHEYİN 'MÜŞKİL ZAMANLI'

* İki Türkî benzerlik taşıyan
* Dar zamanlıya benzerlik:
mutlak niyetle peverli olur.
Geniz zamanlıya benzerlik:
karza-odak vs. başka bir vacibe
niyet edilmeden peverli X olmaz.
Örn: Hac

MIKTAR

Mukadder = Miktar belli Örn: zekat

belli X Örn: misaf

özel niyet perekir.

* Özel niyet X

Mutlak orucu niyeti ✓

Cenazə zamanlıya benzerlik:
korza - adat vs. banka bir vacibe
niyet edilmekle perekli X
Örn: Hac

MİKTAR AĞLISINDAN

Mukaddər = Miktar belli Örn: zekat

Gayri Mukaddər = Miktar belli X Örn: misafire ikram

MÜKELLEF AĞLISINDAN

Aynı = Mükelleflerin herbiri tarafından istenen
Örn: namaz, oruc...

Kifai = Mükelleflerin herbiri depil
genelinden istenen

Örn: cenaze namazı, fetva işleri...

* Hükümse yapmazsa herkes pulsahıktar ✓

* Yerine getirilmesi için tek kişi belirlenirse
aynı vacibe döñüşür.

MÜKELLEF AGISINDAN

Ayni = Mükelleflerin herbiri tarafından istenen
Örn: namaz, oruç...

Kifai = Mükelleflerin herbiri değil
genelinden istenen
Örn: cenaze namazı, fetva izleri...

- * Hükümse yapmazsa hukuk pulsızdır ✓
- * Yerine getirilmesi için tek kişi belirlenirse
aynı varciba dırılır.

FIİLİN BELİRLİLİĞİ

Muayyen = Segin hakkı yok x fiil belli ✓
Örn: namaz, oruç...

Müphem = Mükellefin tercihinde.(segensin)
Örn: yemin kefareti...

Məsih / 89 - (10 fakir yedirmek ya da piydirmek ya da 1 köle özad)

MENDUB (SÜNNET)

- * Kesin olmayan tekilde yapılması isteniyor.
- * Hanefiler gibi görünlük: mendub = sunnet = nafile
- * Hanefiler;

Sünnet

→ Yapılması iyi/poşullen dinde, pelenek haline gelten.

Ör: Ezan icmaatle namaz vb. = 'sunneti hüdâ'

→ Hz. Peyg. insan olması hasebiyle yaptırıları

yeme - içme - piyim vs. = 'sunneti zevaid'

→ MÜLEKKED: Peyg.'in devamlı yaptırımları (^{sebah} _{akşam} sunnetleri) → GAYRI : Bozen tekrlv
Ör: pazartesi - perş orucu

* Kesin ve bağılayıcı yapılmaması isteniyor.

Nafile

→ Yapılması iyi/v gelenektir.

Ör: pazartesi - perş orucu

ARAM

GESİTLERİ

Li oynihi (zotihî): "Özünde kötülük v VAR

Ör: Adam öldürme, zina, hırsızlık...

Li gayrihi: Aslen mefru v başka sebepten yasaklı.

Ör: Kurban bayr. ilk 3 günün oruc tutulması
(zaman dolayı)
dan

Lı Gayrihi: Aşlen meşru v baska sebepten yasaklandı.

ÖR: Kurban bayr. ilk 3 gün oruç tutulmaması
(zaman dolayı)

ASYA TEKİN

MEKRİH

* Kesin olmayan şekilde yapılmaması isteniyor.

ÖR: Cuma vakti ezan okunurken alışveriş vs.

GESİTLERİ

Tahrîmen = Harama yakın mekrîh

→ Haberi vahid pîbi zor ifade eden delille sabit

ÖR: Pekp.: = Kişi kendisi izin vermediğinde kardeşinin
pazarlığı "İstilâne pazarlıkta bulunmasın..."

Tenzîhen = Hesâle yakın

ÖR: Pekp. = Sofan - sarımsak yiyeş meşide pelmesi

"LIBAH I

* Mükellef yapıp - yapınmakta serbest. Sıvap X fırın X
"Mükellef yapılıp - yapınmakta serbest. Sıvap X fırın X
..."

ÖRN: Peyg.: = Kişi kendisi izin vermedikce kardeşinin pazarlığı iştirâye pazarlıkta bulunması..."

Tenzihen = Hesale yakın

"ÖRN: Peyp. = Sopan - sarımsak yiye meside pelmesin..."

MÜBAH

* Mükellef yapıp - yapmamakta serbest. Ne yap \times füsnah \times

ÖRN: = Allahın rızıklarından yiye, içme..."

AZİMET VE RUHSAT

Sözükte: niyetlenmek

* Genel peyer ilkten konulmuş aslı hükmü.

* Yukarıda belirtilen teklifi hükümler azimet ✓

(Zarar gelmeyecekse hükmü → Terfih ruhsatı = Zarar gelmeyecekse hükmü iyi ✓
İmkanabilecekse fuhşası iyi) ← ÖRN: Ramazan ayında yokunun oru

Sözükte: kolaylık

* Kulların özürlerine bağılı istisnai hükümler.

MÜBAH

- * Mükellef yapıp - yapınamakta serbest. Sevap X Fıhnat X
- ÖRN: = Allahın rızıklarından yiyin, iuin...

AZİMET VE RUHSAT

Izülk: niyetlenmek

Genel, pever ilkten konulmuş aslı hükmü.

Yukarıda belirtilen tekli hükmüler azimet ✓

Sözükte: kolaylık

* Kulların özürlerine bağlı pevici, istisnai hükmüler.

(Zarar gelmeyecekse hikme → Terfih ruhsatı = Zarar gelmeyecekse azimete, şere hareket daha iyi ✓
hayat iyi.
dayanabilecekse tutmasi iyi) ← ÖRN: Ramazan ayında yokunun oruşturması

→ Istikat ruhsatı = Azimete, şere hareket caiz X
Ruhsata, şere hareket etmeli.

(illa ruhuata - kolaylığı şere
tercih yapması ZORLULU
yemeli)

← ↗

ÖRN: Ağılttan ölmeye tehlikesi - haram yiyecekler

VAZ'I HÜKÜM VE KİSİMLARI

- * Teklifi hükümlerin varlığı ile ilgili itincil hükümlerdir.
- * Fazile'e bağılı olarak bir seyin hukuki sebebi şart ve ya mani oluşturması.

SEBEBİ

- * Varlığı hükmün varlığına yokluğu hükmün yokluğuna olamet kılınmıştır.
Ama bu durum ile hükmün konulması arasında akilen kavronabilecek uypunktuk X
(aklimla deşil gelen hükm ile anılarım)
- * Sabah namazı için fecrin döpüğü sebebtir.

RÜKLİN

- * Varlığı kendisi varlığına bağılı

İLLET

- * Varlığı hükmün varlığına yokluğu hükmün yokluğuna olamet kılınmıştır.
Bu durum ile hükmün konulmasında acıktır uypunktuk ✓ (aklimla anılarım)

- * İllet varsa hükmü ✓
illet yoksa hükmü X
örn: Sarap içmek haram.
illet: sarhoşluk

SART

- * Hukuki mani varlığına bağılı

ÜEBET

- * Varlığı hukmün varlığının yokluğu hukmün yokluğununa olamet kılınmaktadır.
- Ama bu durum ile hukmün kanulması arasında akıl konurabilecek uygunluk X
(akılma değil gelen huküm ile anlarım)
- Örn: Vabah namazı için fecrin dopusu Üebettir.

RÜKLÜN

- * Varlığı kendi varlığına bağılı ve yapısından bir parça ✓
- Örn: Namazın rüdü: kiyam - ruku - secdə...
yapısından parçalarıdır ✓

! GİRTI

FESAT - BUTLAN

- * Rükünlere kurucu unsurlarda eksiklik

İLLET

- * Varlığı hukmün varlığının yokluğu hukmün yokluğununa olamet kılınmaktadır.
- Bu durum ile hukmün kanulması acıktır uygunluk ✓ (akılma anları)
- * illet varsa huküm ✓
illet yoksa huküm X
- Örn: Şarap içmek haram.
illet: sarhoşluk

SART

- * Varlığı kendi varlığına bağılı yapısından bir parça X
- Örn: Namaz
sart: Abdest

* Eksiklik rükünlər ve
dilində acıktır

arasında akten təsvarabileyerek uygunluk X

(aklimla değil gelen hikmət ile antarım)

Örn: Vebah namazı icin fecrin dopusu
üyebetir.

RÜKLÜN

- * Varlığı kendi varlığına bağlı
ve yapısından bir parça ✓

Örn: Namazın

rükün: kiyam - ruku - secede...
yapısından parçalardır ✓

GIKTİ

FESAT - BUTLAN

- * Rükünlerde kurucu unsurlarda eksiklik
varsı akit → 'batıl'

- * Batıl akde sonucı baplanamaz X

Örn: Abdest yoksa namaz X

acit uygunluk ✓ (aklimla
antarım)

- * illet varsa hikmət ✓
illet yoksa hikmət X

Örn: Şarap içmek haram.
illet: sarhoşluk

SART

- * Varlığı kendi varlığına bağlı
yapısından bir parça X

Örn: Namaz

sart: Abdest

* Eksiklik rükün ve kurucu unsu
dışında akit → 'fasit'

* fasit akde təzen sonuc baplar

Örn: Ribəl, bir akitte ribədən vəz
(Faiz) vəzfevilir və olur

~~akilen kuronabilecek uygunluk X
timla değil gelen huküm ile anlarım
namazı için fecrin dğunu
ürebütür.~~

acılık uygunluk ✓ (aktılımla
anlarım)

* illet varsa huküm ✓
illet yoksa huküm X

ÖR: Sarap içmek haram.
illet: sarhoşluk

LIN

endi varlığına baplı,
bir parça ✓

yam - ruku - secede ...
ünden parçalardır ✓

SART

* Varlığı kendi varlığına baplı
yapısından bir parça X

ÖR: Namaz
Sart: Abdest

-BLİTLƏN

rucu unsurlarda eksiklik
akıt → 'batıl'

batıl olmaz X

namaz X

* Eksiklik rükkəh ve kurucu unsurlar
dışında akıt → 'fasit'

* fasit akıtde təzen sonucu baplanabilir ✓

ÖR: Ribəlli bir akıtta ribadın vazifeilmesi ✓
(Faiz) vazifeilirse olur ✓

Üzüntü, üzülmə, vəzifələr)